

SLUTTRAPPORT. Nye kommuner – bibliotek i nye roller.

Dato: 9.3.19

*Av rådgiver/prosjektleder Kristin Storvig og
fylkesbiblioteksjef/prosjektsansvarlig Hildegunn Hestnes.*

Prosjektet «Nye kommuner – bibliotek i nye roller» ble planlagt da vi så at kommunereformen kunne bli en stor utfordring for folkebibliotekene rundt i landet. I utgangspunktet ble det skissert et ambisiøst treårig prosjekt, med årlig budsjett på kr. 1.550.000,-. Det ble gjort en realitetsvurdering etter tildelingen av tilskudd til første prosjektår fra Nasjonalbiblioteket, og det totale prosjektbudsjettet ble redusert til 850.000. Prosjektsøknaden ble endret til ettårig prosjekt etter prosjekteiers initiativ – men i praksis har arbeidet gått over nesten fire år, fra april 2015 til februar 2019. Tiltakene har blitt tilpasset kommunereformens framdrift og bibliotekenes behov.

Fylkesbibliotekene i Nord- og Sør-Trøndelag startet prosjektet i fellesskap, 1.1.2018 ble fylkesbibliotekene blitt slått sammen til Trøndelag fylkesbibliotek. Prosjektet har på den måten også vært et interessant utviklingsarbeid i forhold til regionreformen. Målene for det justerte prosjektet har vært:

- Vise folkebibliotekene som nyttige og attraktive for innbyggerne og kommuneledelsen
- Sikre at beslutninger om bibliotek i nye kommuner tas på kunnskapsbasert grunnlag
- Utvikle gode modeller for organisering av bibliotek tjenester i Trøndelag i framtidens kommunestruktur
- Bidra aktivt og konstruktivt til den nasjonale diskursen om emnet, med relevante innspill fra konkrete situasjoner

Prosjektet har i stor grad handlet om å synliggjøre bibliotekenes rolle og funksjon på ulike måter. Vi har ønsket å støtte biblioteksjefenes strategiske arbeid, og bidra til at de kunne komme i forkant av prosessene som har blitt satt i gang. I prosjektet er det utviklet redskap som legger opp til vurdering av status, utfordringer og behov på bibliotekområdet - i en ny, sammenslått kommune, og ikke minst i lokalsamfunnene. Geografi, demografi, bosettingsmønster, næring, skole og kultur er viktige kriterier for disse vurderingene.

De viktigste aktivitetene og redskapene i prosjektet har vært:

1. Etablering og drift av portalen «Nye kommuner – nye bibliotek», med relevante kunnskaps- og informasjonsressurser om kommunereformen og bibliotek, og egen blogg med artikkelstoff fra ulike deler av landet. Redaktør Anders Ericson.
www.kommunereformogbibliotek.no
2. Utforming av [prosessredskap](#) for bibliotekutvikling, i samarbeid med Grete Bergh AS.

3. Møter med prosjektgrupper/-ansvarlige for kommunereformen hos fylkesmennene i Trøndelag.
4. Samlet oversikt over kommunenes prosesser i Trøndelag i 2015-2017.
5. Etablert kontakt med Innovasjon Norge om bibliotek og kommunereform, for å utveksle idéer om oppfølging og synliggjøring av bibliotekenes rolle i lokalsamfunnene.
6. Orientering og utveksling i biblioteksjefmøter og per epost om kommunereformens prosesser og tidsfrister, og oppfordring til aktiv involvering fra bibliotekledelsen.
7. Brev til rådmenn om betydningen av å ta kunnskapsbaserte beslutninger om framtidens bibliotekstruktur, og synliggjøring av holdning til bibliotek i utredninger og vedtak.
8. Fokus på nytenkning om biblioteklokaler og bibliotekstruktur for kommuner hvor sammenslåing har blitt vedtatt eller vurdert. Hensynet til kommunereformen har preget fylkesbibliotekenes bidrag i prosesser for planlegging av nye biblioteklokaler. Dette gjelder spesielt bibliotekene i Fosnes, Røyrvik, Nærøy, Steinkjer og Orkdal. For alle bibliotekene som er berørt av kommunereformen er følgende spørsmål relevante: Hvordan påvirker sammenslåingen bibliotekstruktur, kompetanse og oppgavedeling i den nye kommunen? Og hvordan påvirker kommunesammenslåingen planlegging av nye lokaler for det framtidige hovedbiblioteket? Og hvordan påvirkes planleggingen av nytt bibliotek i en del av kommunen som ikke lenger er kommunesenter, men som skal videreutvikle lokalsamfunnet med blant annet skole, nærbutikk, servicekontor og arena for nærdemokrati?
9. [Innlegg](#) om prosjektet under fylkesbibliotekseminar i Troms juni 2015 og på biblioteksjefmøte i Vest-Agder, oktober 2016.
10. Regionalt [dagseminar](#) om kommunereformen og bibliotekene november 2016.
11. Veiledningsmøter med Grethe Berg og pilotkommunene vinter 2017. Innføring i prosessverktøyet. Tilbud om oppfølgingssamtaler utover våren. Pilotkommunene var nye Orkland (Orkdal, Snillfjord, Agdenes, Meldal) og nye Namsos. (Namsos, Namdalseid, Fosnes) Muligheten til oppfølgingssamtaler ble i liten grad brukt. Årsaken til dette kan delvis ha vært at tilbudet kom for tidlig. Det er også et spørsmål om opplegget burde vært avtalt mer konkret, og ikke bare vært et åpent tilbud.

12. Møter og annen kontakt med kommuner i Trøndelag som har blitt omfattet av regionreformen. Hensikten har vært oppdatering om status og tanker om videre veivalg, veiledning i bruk av prosessverktøyet og forberedelse av lokale prosesser. Se vedlagte presentasjon. Vi har justert på ambisjonene om å utrede organisasjonsmodeller for bibliotekene i sammenslåingskommunene. Årsaken har i hovedsak vært respekt for lokale prosesser. I prosjektet har det ligget et tilbud om fylkesbiblioteket som aktiv utredningsaktør overfor kommunene. I praksis har vi vært samtalepartner og pådriver, og pekt på muligheter og vært opptatt av å støtte ønsket om å bevare og videreutvikle tilbudene som allerede finnes. I dette ligger også å finne måter å bevare det forpliktende engasjementet hos biblioteksjefer som går over til å bli avdelingsledere eller som går inn i andre roller. Det lokale eierforholdet og tillitsforholdet innad i kommunen er svært viktig for å lykkes med prosessene som pågår nå. Dette var også en del av vår lærdom i sammenslåingen av fylkesbibliotekene.
13. Enkel undersøkelse om status for oppfølgingen av kommunereformen i fylkesbibliotekene. Dette ble grunnlag for [sak til nettstedet](#) som viste fylkeskommunens veiledningsrolle på bibliotekområdet.
14. Samlingsutvikling er også bibliotekutvikling. Dette har vært et tema vi har koblet til prosjektet etter hvert, se artikkel av Morten Olsen Haugen [her](#).
15. Studietur for erfaringsdeling og inspirasjon. Nitten personer fra sammenslåingskommuner i Trøndelag og fra fylkesbiblioteket deltok på en studietur til Oslo og Asker mandag 4. juni og tirsdag 5. juni. Det var fire faglige programposter:
- Møte med biblioteksjef Knut Skansen på Deichmanske bibliotek for å høre om arbeidet med nytt hovedbibliotek
 - Besøk til Deichman Stovner for å høre om arbeidet med biblioteklokalene og publikumsutvikling
 - Besøk til Asker bibliotek for å høre om arbeidet med å slå sammen bibliotekene i Asker, Røyken og Hurum
 - Lunsjmøte med Svein Arne Tinnesand fra NB som snakket om «framtidssbiblioteket».
16. Fagdag for bibliotek i kommunereformen den 8. februar 2019, i Kimen kulturhus. Dette ble prosjektets avslutning, og samtidig en begynnelse på det siste året før sammenslåing er en realitet fra 1.1.2020. Femti bibliotekansatte fra hele landet deltok, i tillegg var det mulig å følge programmet via strømming. Vi fikk gode tilbakemeldinger på både innledninger og dialogkafé. Se mer om fagdagen [her](#).

Regnskap 2015-19

Utgifter							
Beskrivelse	Søknad	Rev bud	R2015	R2016	R2017	R18/19	R 15-19
Prosjektleder	400000	300000	80000	80000	80000	43050	283050
Annen prosjekttid hos søkerne	300000	150000	50000	50000	50000	20000	170000
Medier/redaktør nettsted	50000	60000	14080	20937	15008	1070	51095
Møter, reisekostnader etc		30000	2108	6414	7726	33672	49920
Veiledning, dokument og prosess		80000			67119		67119
Fagdag, nasjonal	100000					60378	60378
Lokale og regionale møter	300000	100000		85930	20437		106367
Nye bibliotekrom, prosess, studietur	400000	170000	19700			86521	106221
Sum	1550000	890000	165888	243281	240290	244691	894150
Inntekter							
Beskrivelse	Søknad	Rev bud	R2015	R2016	R2017	R18/19	R 15-19
Tilskudd fra Nasjonalbiblioteket	800000	500000					500000
Nord-Trøndelag fylkesbibliotek, egeninnsats	200000	200000					200000
Nord-Trøndelag fylkeskommune, utviklingsmidler	100000						
Sør-Trøndelag fylkesbibliotek, egeninnsats	150000	150000					150000
Sør-Trøndelag fylkeskommune, utviklingsmidler	100000						
Andre inntekter (deltakeravg etc.)	200000	40000		43000		1150	44150
Sum	1550000	890000					894150

Til slutt

Prosjektet har gått over en lang periode, og aktivitetene har vi måttet tilpasse de ulike fasene kommunene og bibliotekene har vært i. Nettstedet, prosessredskapet og bidrag til synliggjøring, møteplasser og prosesser lokalt og nasjonalt, vurderer vi som prosjektets viktigste resultater. Det har vært lærerikt å jobbe med, og håpet er at det vi har skapt sammen med gode medspillere fortsatt vil være til hjelp i sammenslåingsprosessene og bibliotekutviklingen. Vår intensjon er at nettstedet kan videreføres innenfor Trøndelag fylkesbiblioteks drift til kommunereformen er gjennomført. Tusen takk til Nasjonalbiblioteket for tillit i forkant og underveis. Tusen takk for samarbeidet til alle som har tatt imot oss, som har bidratt med kunnskap og tjenester, og som har inspirert oss underveis i prosjektet.